

Лукинів З. В.,
аспірантка кафедри обліку і оподаткування,
Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СИСТЕМУ ОБЛІКУ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН

Швидкі темпи розвитку суспільства, постійні зміни в соціально-економічних процесах мають безпосередній вплив на діяльність суб'єктів господарювання як на національному, так й на міжнародному рівнях. Зокрема, однією з найважливіших умов ефективного функціонування підприємства є його здатність мобільно реагувати на зміни, своєчасно оновлювати виробний потенціал та продукцію відповідно до нових запитів споживачів. Модернізація діючого або ж створення нового виробництва вимагає від його власників чималих фінансових витрат та інвестиції. Зважаючи на економічну ситуацію, що склалася в нашій країні, коли можливість залучення нових капіталовкладень зведена до мінімуму, а кредити не завжди можуть дати бажаний ефект, дієвим важелем врегулювання ситуації стає використання орендованих засобів.

Орендні відносини в Україні є досить поширеними та активно використовуються уже не перше десятиліття. Найбільше це стосується аграрного сектору, оскільки Україна позиціонується саме як держава з розвиненим аграрним потенціалом. Глобалізація економіки передбачає розширення міжнародної співпраці, збільшення іноземних інвестиції, а це у свою чергу зумовлює необхідність використання єдиного міжнародного підходу до введення обліку та складання фінансової звітності. Це найбільше стосується облікового процесу орендних відносин, оскільки значна їх кількість здійснюється на міждержавному рівні щодо оренди високотехнологічної сільськогосподарської техніки.

Бухгалтерський облік – це складний, багатогранний і в той же час чітко регламентований, розподілений на окремі ділянки процес. Варто також зазначити, що порядок ведення бухгалтерського обліку, прописаний у П(С)БО, не є універсальним. Він окреслює, як правильно зазначають деякі фахівці, лише правове поле, якого треба дотримуватись при його запровадженні [1].

На сьогоднішній день, облік оренди за національними стандартами, зокрема П(С)БО14 «Оренда» [2], і міжнародними їх аналогами (МСФЗ 16 «Оренда») має суттєві відмінності у методиці відображення орендованого майна і пов'язаних з орендою розрахунків. Головною особливістю МСФЗ 16 є застосування однакової моделі обліку операційної (короткострокової) і фінансової оренди. Даним стандартом передбачено поділ оренди на фінансову та операційну. При цьому порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку останньої має бути таким же, як і для фінансової оренди [3]. В той час аналогічним вітчизняними нормативним актом передбачено дві різних моделі, за яким об'єкти оренди, отриманні за договорами операційної діяльності, на

відміну від фінансової, мають відобразитися лише на позабалансових рахунках у орендаря.

Варто зазначити, що міжнародним стандартом також розглядається така альтернативна обліку, але тільки як спрощений його варіант, для угод, об'єкт оренди яких визнано малоцінним або термін яких менше дванадцяти місяців. Зауважимо також, що термін, на який укладається договір оренди, і термін, який береться до уваги при віднесенні об'єкта на облік, це різні терміни. Строк оренди складається з декількох складових, а саме термін, протягом якого договір неможливо розірвати, термін пролонгації угоди, якщо така можлива.

Ще однією із особливостей МСФЗ 16 є те, що у ньому чітко визначена процедура оцінки угоди, яка укладається між учасниками орендних відносин. Договір визнається угодою оренди або таким, що містить об'єкт оренди, при виконанні наступних умов:

- ✓ актив, що передається в оренду, має бути ідентифікований, тобто він має бути чітко зазначений у договорі оренди, при цьому у його власника обмежені права щодо його зміни на весь термін оренди;
- ✓ орендар має мати цілковите право на отримання усіх економічних вигод від активу в процесі його використання;
- ✓ орендодавець отримує компенсацію вартості активу, що передає в оренду[3].

Доречно також звернути увагу на те, що отриманий в оренду актив буде визнаватися як право власності на нього. Його вартість складається із загальної суми витрат, понесених підприємством-орендарем з метою отримання такого активу. У той же час остаточні зобов'язання перед орендодавцем, дорівнюватимуть вартості активу на момент отримання за вирахуванням суми платежів, попередньо сплачених орендарем разом з орендною платою.

Отож, для України, як для аграрної країни, орендні підприємства агропромислового комплексу є однією з вагомих умов стабілізації економіки. В той же час їх залежність від зовнішніх факторів не завжди може гарантувати таку стабільність. Саме тому для більшості сучасних підприємств важливим завданням є пошук іноземних інвесторів, що ускладнюється розбіжністю у законодавчому регулюванні орендних відносин і, як наслідок, відсутністю єдиного підходу до ведення обліку та формування звітності. Це викликає певні труднощі у порозумінні з інвесторами. Крім того, на практиці виникають інші проблеми для українських підприємств, що залучили іноземні інвестиції, але ведуть облік та подають звітність у контролюючі органи за національними стандартами. Більшість з них спричиненні саме розбіжностями у підходах до оцінки та обліку орендованого майна.

Література

1. Хома С., Василенко Н. Облік оренди в контексті проекту міжнародного стандарту «Оренда». *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014, №4. С.19-26.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/REG4708N?an=153733>.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда». URL: <https://http://www.mfu.gov.ua>.